

Originalni naučni rad
UDK:343.8:343.61-055.2
DOI:10.7251/ZCMZ0125348P

FEMICID I MOGUĆNOSTI KREIRANJA ADEKVATNIH RODNIH POLITIKA I SISTEMA ZAŠTITE U BOSNI I HERCEGOVINI

*prof. dr. Irena Praskač - Salčin*¹²³
Univerzitet u Sarajevu
Fakultet političkih nauka Sarajevo
Odsjek za komunikologiju / žurnalistiku

*doc. dr. Elma Huruz Memović*¹²⁴
Univerzitet u Sarajevu
Fakultet političkih nauka Sarajevo
Odsjek za politologiju

*doc. dr. Selma Ćosić*¹²⁵
Univerzitet u Sarajevu
Fakultet političkih nauka Sarajevo
Odsjek za sigurnosne i mirovne studije

Apstrakt: Različite naučne oblasti bave se pitanjima i problematikama rodni studija odnosno porijeklom rodni razlikovanja. Giddens (2009) tvrdi da porijeklo rodni razlika treba tražiti u proučavanju rodne socijalizacije – učenja o rodu uz pomoć porodice ili medija. Interdisciplinarni karakter analize istražuje i elaborira upravo te izvorne elemente medijskih re/prezentacija rodni različitosti i njihovog utjecaja na vrlo značajne društvene podsisteme politike i sigurnosti u cilju analiziranja mogućnosti kreiranja i implementiranja svrsishodnih i funkcionalnih rodni politika i sistema zaštite koji će biti na tragu stvaranja sigurnih zajednica za svakog pojedinca. Polazeći od primarnih medijskih funkcija upozoravanja na različite vidove prijetnji društvenim interesima, medijske re/prezentacije, ograničenog političkog i socijalnog instrumentarija, usmjerene su kao dopuna društvenim i državnim instancama. Takve medijske funkcije i uloge imaju mogućnost promicanja novih ili učvršćivanja već postojećih konstrukcija rodni različitosti, stavova ili ideja. Imajući u vidu takve medijske mogućnosti akcentiranja društveno angažiranih tematika i oblikovanja novih i postojećih društvenih stavova i javnog mišljenja, koje mogu biti potpora državnim i političkim instancama i strategijama u kreiranju nenasilnih društvenih okruženja, istraživanje je usmjereno na analizu načina i formi medijskog izvještavanja o slučajevima femicida u Bosni i Hercegovini. Analiza polazi od hipoteze da je „opsesivno tematizovanje“ nasilja u medijima u većini slučajeva u funkciji zabave i profita, a u rijetkim slučajevima, u funkciji emancipacije (Praskač-Salčin, Brkić-Šmigoc, 2024). Selektivno prikazivanje femicida kao alarmantnog društvenog problema isključuje bilo koji oblik analitičke forme sa specijalističkim i stručnim instancama kao izvorima informisanja koji bi pomogli adekvatnom razumijevanju i prevenciji problema nasilja nad ženama i oblikovanju javnog mišljenja. Medijsko izvještavanje o nasilju nad ženama i femicidu može utjecati na re/kreiranje dominantnih društvenih stavova i predrasuda, angažiranost državnih institucija, u konačnici, stvaranje adekvatnog odnosa prema ovom problemu te analiziranje institucionalne i sigurnosne politike usmjerene ka suzbijanju svih oblika rodno zasnovanog nasilja.

Ključne riječi: femicid, nasilje, mediji, politika, sigurnost.

¹²³ irena.praskac@fpn.unsa.ba

¹²⁴ elma.huruz@fpn.unsa.ba

¹²⁵ selma.cosic@fpn.unsa.ba

UVOD

Gender statistika, kao zasebno statističko područje, identificira, prikuplja, diseminira i analizira statističke podatke razvrstane po spolu, kako bi se shvatilo na koji način *gender* pitanja utječu na pojedince i društvo, odnosno dio je institucionalnih mehanizama potrebnih da se razviju spolno ravnopravne politike. Ovi statistički podaci oslikavaju alarmantne društvene probleme savremenog bosanskohercegovačkog društva kada su u pitanju sigurnosne politike i uopće položaj žena u njemu. Prema podacima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine prijavljenih, optuženih i osuđenih slučajeva nasilja u porodici prema spolu u 2022. godini u Bosni i Hercegovini zabilježen je većinski procenat žena žrtava nasilja u odnosu na muškarce (*prijavljeni*: žene žrtve -1641, muškarci žrtve: 451, *optuženi*: žene žrtve - 644, muškarci žrtve: 177, *osuđeni*: žene žrtve - 570, muškarci žrtve: 127). U izrazito većinskom procentu prijavljenih, optuženih i osuđenih slučajeva počinitelji nasilja su bili muškarci. U periodu od 2019. do 2022. godine povećao se broj žena žrtava nasilja u porodici, kao i broj muških počinitelja nasilja. Od ukupnog broja prijavljenih slučajeva nasilja u porodici, u 2022. godini procesuirano je samo 35% slučajeva (Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, 2023). Poražavajuće podatke o dobrobiti i sigurnosti žena u Bosni i Hercegovini donosi i OSCE-ovo istraživanje iz 2019. godine prema kojim je 28 posto žena iskusilo seksualno uznemiravanje a 14 posto, fizičko ili seksualno nasilje od strane partnera ili nepartnera. 25 posto ispitanica smatra da je nasilje u porodici privatna stvar koja bi se trebala rješavati unutar porodice. U 2024. godini u Bosni i Hercegovini ubijeno je 12 žena¹²⁶ (Radiosarajevo.ba, 2025). Ubijene žene, u većini slučajeva, žrtve su, ranije prijavljenog, dugotrajnog porodičnog i partnerskog nasilja. Rodno zasnovano nasilje i sve učestaliji slučajevi femicida alarmantna su društvena, politička i sigurnosna pitanja u Bosni i Hercegovini. Bilo da je riječ o oblicima direktne ili indirektno spolne diskriminacije ili femicidu, kao činu „ubijanje žena od strane muškaraca iz mržnje, prezira, zadovoljstva ili osjećaja vlasništva nad ženama, odnosno seksizma” (Russell, Caputi, 1992 prema Analiza medijskog izvještavanja o slučajevima femicida, 2018) i „(...) ubijanje žena od strane muškaraca zato što su žene” (Svjetska zdravstvena organizacija, 2012 prema Analizi medijskog izvještavanja o slučajevima femicida, 2018) pitanje stvaranja zajednica sigurnih od nasilja tiču se svih društvenih razina i segmenata. Načinu percipiranja ove problematike utoliko više doprinose i mediji, stoga, tekst nastoji prikazati na koji način medijsko izvještavanje o nasilju nad ženama i femicidu može utjecati na rekreiranje dominantnih društvenih stavova i predrasuda, angažiranost državnih institucija, u konačnici stvaranju adekvatnog odnosa prema ovom problemu te analizirati institucionalne i sigurnosne politike usmjerene ka suzbijanju svih oblika rodno zasnovanog nasilja.

METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

Primarne funkcije i uloge medija u savremenom društvenom okruženju odnose se na oblikovanje društvene zbilje procesima medijskog selekcioniranja i framinga, odnosno, zasnivaju se na kontinuiranim oblicima istraživanja, analiziranja, kritiziranja, kontroliranja i diseminiranja društvenih pojava i fenomena. Unatoč neprikosnovenoj kritičko – kontrolnoj ulozi re/prezentiranje određenih dijelova stvarnosti ili, pak, njihovo zanemarivanje uslovljeno je mnogobrojnim unutarnjim i spoljnim faktorima. Medijske funkcije alarmiranja različitih vidova prijetnji društvenim interesima usmjerene su kao dopuna društvenim i državnim instancama sa ograničenim političkim i socijalnim instrumentarijem. Ovaj okvir medijske društvene odgovornosti, sa druge strane uslovljen je društveno-ekonomskim okolnostima u okviru kojih mediji egzistiraju i kreiraju svoje logike medijskog djelovanja. McQuailova (2010) industrijska medijska logika, koja medije stavlja na razmeđe društvene odgovornosti i ekonomske održivosti, rezultira činjenicom da se većina angažiranih društvenih tematika, danas, nalazi na marginama medijskih agendi. Medijski proizvodi, poput bilo kojih drugih, stvaraju se u površnim, lakim, populističkim, nekvalitetnim, zabavnim i primamljivim formama kako

¹²⁶ Slađana Milošević (24, Bosanski Brod), Amra Kahrmanović (52, Tuzla), Selma Baluković (48, Tuzla), Halida Mujedinović (63, Gradačac), Mileva Andrić (61, Foča), Amela Čičkušić (34, Tuzla), Nermina Ravlić (38, Sarajevo), Anđelka Markić (34, Šipovo), Nadira Sahačić (61, Sarajevo), Hazima Osmanhafizović (74, Gradačac), Ines Žmiro (39, Mostar), K. D. (62, Ključ);

bi brže i lakše našli put do korisnika ili olakšali put oglašivačima do ciljanih grupa. U ovoj korporativno-kapitalističkoj slici medijskog djelovanja, tvrdi Laughy (2009) stvarnost je često dosadna, a vijesti koje se moraju prodati, moraju biti i kreirane i opremljene za tu svrhu. Također, mediji imaju mogućnost podsvjesnog razvijanja i učenja o identitetu, promocije određenih ideja, promicanja i učvršćivanja već postojećih konstrukcija rodni različitosti i akcentiranja stereotipne re/prezentacije žena.

Polazeći od elaboriranih medijskih funkcija i uloga koje se odnose na akcentiranje društveno angažiranih tematika i oblikovanje novih i postojećih društvenih stavova i javnog mišljenja koje mogu biti potpora državnim i političkim instancama i strategijama u kreiranju nenasilnih društvenih okruženja istraživanje je usmjereno na analizu načina i formi medijskog izvještavanja o slučajevima femicida u Bosni i Hercegovini. *Područje analize* medijske re/prezentacije femicida i nasilja nad ženama obuhvatalo je politološki, komunikološki okvir kao i područje sigurnosnih i mirovnih studija. *Predmet istraživanja* odnosio se na analizu sadržaja medijskih izvještaja o nasilju nad ženama odnosno počinjenim femicidima u Bosni i Hercegovini te narativni okvir takvih medijskih re/prezentacija koje imaju mogućnost utjecaja na kreiranje institucionalnih i sigurnosnih politika. *Problemski okvir* istraživanja imao je cilj prikazati da li medijski izvještaji o femicidu i nasilju nad ženama imaju mogućnost formiranja adekvatnog javnog mišljenja i razumijevanja ovog društvenog problema te biti potpora prevenciji problema nasilja nad ženama u Bosni i Hercegovini. Provedeno istraživanje imalo je za *cilj* prikazati:

- način i stil medijskog izvještavanja o femicidu;
- stepen adekvatnosti informiranja o ovom društvenom problemu u kontekstu kreiranja proaktivnih a ne reaktivnih politika suzbijanja nasilja nad ženama i snažnijeg i sveobuhvatnijeg angažmana državnih institucija i okoline u sprječavanju i kažnjavanju nasilja nad ženama i femicida, kao njegovog najtežeg oblika, te razvijanje adekvatnih sistema zaštite.

Analiza polazi od hipoteze da je „opsesivno tematizovanje“ nasilja u medijima u većini slučajeva u funkciji zabave i profita, a u rijetkim slučajevima, u funkciji emancipacije (Prskač-Salčin, Brkić-Šmigoc, 2024) tj. da način i stil medijskog informiranja ne može biti adekvatna potpora pravilnom razumijevanju i prevenciji nasilja nad ženama. *Metode i tehnike istraživanja* uključivale su kvalitativni pristup prikupljanja i analize podataka. Metodološki okvir istraživanja za jednicu analize obuhvatio je izdvojene i uzorkovane novinarske tekstove i fotografije bosanskohercegovačkih online medija (portala) koji su svojim tematskim okvirom uključivali riječ „femicid“ i objavljeni u toku 2024. godine. Analiza sadržaja uključivala je slijedeće analitičke kategorije: mjesto, veličina i format članka, novinarski žanr, način i stil izvještavanja, sadržaj izvještavanja, autorstvo, izvori, prateći sadržaji u tekstu (fotografije i sl.). *Vremenska i prostorna odrednica* istraživanja odnosila se na analizu medijskih sadržaja objavljenih u 2024. godini bosanskohercegovačkih online medija (portala).

MEDIJSKA SLIKA FEMICIDA

U analiziranim tekstovima možemo zamijetiti da se na bosanskohercegovačkim portalima pretežno nalaze medijski izvještaji o konkretnim slučajevima femicida koji su prezentirani u oblicima kratke vijesti ili izvještaja i koji odgovaraju na dio osnovnih novinarskih pitanja tj. upućuju na to šta se, kada i gdje dogodilo te ko su akteri događaja. Većina analiziranih tekstova prezentira nepotvrđene, djelimične i subjektivne informacije o tome kako se zločin dogodio, pozivajući se, uglavnom na anonimne ili nevjerodostojne izvore takvih informacija ili izjave svjedoka. Slično je i sa prezentiranjem informacija o tome zašto je zločin počinjen. Takvi tekstovi obiluju špekulativnim nagađanjima o uzrocima ubistva ne proširenim i interpretiranim uključivanjem relevantnih izvora. Ujedno, u većini analiziranih sadržaja nalaze se posve irelevantne činjenice, informacije i/ili podaci. Primjer koji ilustruje takav vid izvještavanja je i u tekstu „*Jezivi detalji užasa u Sarajevu: Žena danimu mučena, udarana sa više različitih predmeta, aktivno učestvovala i majka ubice*“ (Oslobodjenje.ba, 2024), u kojem se navodi: „Prema prvim rezultatima istrage, nesretna žena je imala više povreda po tijelu. Izvor blizak istrazi otkrio nam je da je žena udarana i sa više različitih predmeta...Ono što je dodatno uznemirilo javnost jeste i činjenica da je Goran pisao o ljubavi sa Nerminom na društvenim mrežama, iako ju je već ranije ubio. Slično je i u primjeru naslova: „*Ovo je Amela Čičkušić koja je ubijena zajedno sa dvoje djece*“ (Fokus.ba, 2024): „Amela

Čičkušić koju je zajedno s dvoje maloljetne djece usmratio suprug, bila je jedna od omiljenih medicinskih sestara UKC Tuzla među kolegama i pacijentima...Kolegice, ali i pacijenti, naveli su kako je uvijek bila nasmijana, susretljiva i poštena...Prema nezvaničnim saznanjima, tijela su u stanu otkrivena nakon što se žena nije pojavila na poslu, a dijete u školi.". U fokusu objavljenih tekstova primjetan je i izrazito senzacionalistički narativ. Takav narativ ilustrativno pokazuje: diseminiranje šokantnih, bombastičnih naslova, fokusiranje na samo određene (pretežno irelevantne) dijelove priče, elaborirani primjeri izvještavanja o manje bitnim podacima, manipuliranje podacima, informacijama i činjenicama te, uopće, prikazivanje vrlo ozbiljnih društvenih tematika na trivijalan način. Dominirajući naslovi na bh portalima u nominalnom označavanju teme o kojoj govore najčešće sadrže pridjeve poput: „brutalno“, „jezivo“, „stravično“, „monstruozno“ i sl., u prvi plan ističući karakterizaciju zločina kao brutalnog ili nesvakidašnjeg, svjedočenja, nove detalje ili identitet žrtve, počinioca, sudionika ili članova porodice. Neki od njih su: „*Brutalno ubistvo žene u Sarajevu, uhapšen 27-godišnjak*“ (Federalna.ba, 2024), „*Uhapšen osumnjičeni za jezivo ubistvo žene u Sarajevu*“ (Buka, 2024), „*Stravično ubistvo žene i djece u Tuzli potreslo BiH*“ (n1info.ba, 2024), „*Tuzlanski slučaj: Ispovijest svjedokinje ubistva Amre Kahrimanović: Proganjao ju je, molila sam ga da je ne ubije*“ (klix.ba, 2024), „*Užas u Tuzli: U stanu muškarca koji je sinoć izvršio suicid pronađena beživotna tijela djece i žene*“ (cma-hronika.info, 2024), „*Oglasila se majka ubijene Ines Žmiro: Dijete mi je na rukama umiralo, nikom nije jasno što je ona u Denanu vidjela*“ (cma-hronika.info, 2024). Ekspresivna funkcija dramatisiranih, naslova, svakako, je bila u usmjerena ka cilju intrigiranja korisnika i ambicija da oni pristupe otvaranju i čitanju teksta. Emocionalna povezanost čitatelja sa žrtvom podupire se isticanjem identiteta žrtve, izrečenih ili napisanih izjava svjedoka, žrtve pa čak i navodnih riječi počinioca zločina. U tekstu „*Poznato šta je Mujaga Čičkušić napisao u oproštajnoj poruci*“ navodi se: „Kako smo već pisali, Mujaga je ostavio i oproštajnu poruku na kojoj je napisao imena njegovih poznanika i porodice, njima se „zahvaljivao“ i za sve ih optužio porukom „J**... li vam familiju, za sve ste vi krivi“ (cma-hronika.info, 2024). Ili, naslov, „*Suprugu danima držao mrtvu u stanu pa pisao ljubavne statuse o njihovoj sreći*“ u kojem se navodi: „Muž kojeg terete za zločin je na društvenim mrežama objavljivao statuse u kojima je pisao o ljubavi, i to sve dok je tijelo žene bilo u stanu. "Goran i Dinka Nermina Ravlić tri puta vjenčani! Općinski! Islamski (Šerijatski)! Katolički (Kanonski prešli na katoličanstvo), a nikada se rastavili. Ako ima neko da se tri puta vjenčao, a nikada se nije rastavio, neka se javi! Naša ljubav je zauvijek prvo pred nama i za nas i u nama, a sutra i za našu djecu. Svako dobro svima želimo i da nađu srodnu dušu kao što smo mi našli jedno drugo", napisao je Goran Ravlić uz njihovu zajedničku fotografiju, dok je nesrećna žena bila mrtva u stanu.“ (nezavisne.com, 2024). Potpuna trivijalizacija pristupa izvještavanju o femicidu vidljiva je u naslovu „*Tri prijatelja ubila četiri žene u Sarajevu: "Dvojica automobilom, treći nožem"*“ (cma-hronika.info, 2024). Naime, tekst je bio posvećen izvještavanju jednog od slučajeva femicida u Sarajevu, ubistva Nadire Sahačić ali na način da je u prvi plan isticao, posve irelevantnu, povezanost počinioca ubistva sa dvojicom počinioca saobraćajnih nesreća su smrtnim ishodom: „Upravo pomahnitali Mirza je prijatelj sa Harisom Frelihom s kojim se intenzivno družio, proslavljao bajrame i provodio svoje vrijeme. Zajedničke slike objavljivali su na društvenim mrežama...Treći Mirzin prijatelj je Armin Berberović koji je u maju prošle godine automobilom ubio Azru Spahić i Almu Suljić u sarajevskom naselju Marijin Dvor...Mirza i Armin su dugogodišnji prijatelji. I oni su svoje prijateljstvo krunisali fotografijama po društvenim mrežama.“. Ovakve, i slične novinarske forme u potpunosti isključuju analizu etiologije, uzroka, oblika, načina, vrsti, ekspresije, efekata i prevencije nasilja, subjekata i objekata nasilja, vrste i oblika čina nasilja, okruženja i mjesta u kojem se nasilje odvija ili namjere, učestalosti i sl., odnosno djelimično ili nikako ne istražuje pitanje zašto se ubistvo dogodilo. Također, većina analiziranih sadržaja simbolično ili gotovo nikako ne potencira sistemske propuste i eventualne mogućnosti kreiranja adekvatnih sigurnosnih politika koje će omogućiti adekvatnu informiranost i povezanost svih društvenih instanci od zdravstvene, socijalne zaštite, pravosuđa, zakonodavne vlasti, policije, civilnog sektora u smislu kreiranja proaktivnih a ne reaktivnih politika suzbijanja nasilja nad ženama. Umjesto da se bave detaljima zločina i daju pažnju izjavama koje relativiziraju zločin, fokus medija bi trebao biti usmjeren na odgovornost institucija i zaštitu žena i poziva vlastima da poboljšaju niz obaveza kako bi se postiglo sprovođenje Istanbulske konvencije, na šta se BiH kao članica obavezala. U izvještaju „Unapređenje pravne i društvene matrice za sprečavanje femicida i rodno zasnovanog nasilja u BiH“ navodi se ono što nedostaje u krivičnim zakonima entiteta te koje mjere bi trebale biti poduzete u cilju sprečavanja rodno zasnovanog nasilja, te pružanja sigurnosti ženama i osiguravanja adekvatnog kažnjavanja počinioca uz odgovoran rad svih agencija koje dolaze u kontakt kako sa žrtvom tako i sa počiniocem (media.ba, 2023). Jedan od pozitivnijih primjera novinarskog tematiziranja femicida i uopće nasilja nad ženama jeste tekst „Sve brutalnija ubistva žena u BiH: 'Sutra svaka može biti žrtva'“ (slobodnaevropa.org, 2024) koji u dosta dužoj i adekvatnijoj formi, uz izjave sagovornika profiliranih u određenoj oblasti i statističke podatke, kontekstualizira slučajeve femicida pozivajući se na institucionalno postupanje, zakonsku regulativu, psihološki profil počinioca femicida, uzroke, etiologije i moguće obrasce prevencije.

„Ubistva žena su sve brutalnija, a vlasti u Bosni i Hercegovini (BiH), iako obećavaju podršku žrtvama nasilja, odbijaju u zakone uvrstiti femicid kao posebno kazneno djelo...Psihoterapeutkinja Vahida Djedović upozorava i da se sa svakim novim ubistvom jača i kolektivni obrambeni mehanizam javnosti, fokusirane, uglavnom, na senzacionalističke medijske naslove koji "obećavaju" više bizarnih i brutalnih detalja o ubistvima...Andrić Ružičić smatra da će vlasti propustiti priliku da prepoznaju društveni fenomen koji nisu izmislile feministkinje "nego postoji odvajkada". "U nekim bivšim vremenima muškarci su mogli proći nekažnjeno ukoliko ubiju ženu ili kćerku, jer su one smatrane njihovim vlasništvom. Možda je ostao taj čip ugrađen, jer mi jesmo kultura koja kaže 'bit ćeš moja ili ničija'. Naša književna djela to romantiziraju, i dalje pričamo viceve o silovanju", kaže ona. Ističe da je kulturološki, bh. društvo mizogino. "Naš vid nošenja sa tragičnim pričama dobija neku notu burleske i utječu na to da se ubistva žena minimiziraju. Propituje se šta je to ona uradila i 'skrivila' dok je došlo do toga da je ubije", navodi." (slobodnaevropa.org, 2024).

Tekstovi su obično opremljeni pratećim fotografijama ili galerijom fotografija koje prikazuju najčešće: mjesto zločina, prijašnje fotografije žrtve i počinioca, počinioca nakon zločina (privođenje i sl.), fotografije svjedoka, fotografije sa suđenja i sahrana, smrtovnice, statue na društvenim mrežama i sl. a neke i sa kratkim video isječcima pretežno istih prizora. Izvori tekstova najčešće se oslanjaju na službene instance policije i pravosuđa ali su dopunjene i svjedočenjima prijatelja, poznanika, komšija, članova porodice, kako žrtve, tako i počinitelja tako i neposrednih svjedoka događaja. Većina izvora novinarskog teksta jeste potpora oslikavanju irelevantnih detalja, pretežno karakterizacije žrtve, počinitelja i njihove povezanosti. Jedan od tekstova, „Planirali prodati stan i porodično otići u Njemačku: "Mujaga prije šest mjeseci našao posao"” (cma-hronika.info, 2024) potencira skladan porodičan odnos između supružnika koji nije pretpostavljao: “On je prije šest mjeseci otišao u Njemačku, a supruga je ostala sa dvoje dece u Tuzli. Prema izjavama komšija, nedavno su u oglasu objavili da prodaju stan jer je i ona skupa sa djecom planirala odlazak u Njemačku”, otkriva izvor portala Klix.ba...Kako navodi naš izvor, Čičkušić je iz Njemačke došao prošle srijede, a dva dana je sa porodicom proveo u skladnom odnosu (cma-hronika.info, 2024). Pozivajući se na susjedska, subjektivna mišljenja i špekulacije u tekstu „Šta kažu komšije iz zgrade u kojoj se dogodila tragedija: “Čuli smo samo muziku glasnu”” navodi se: „Konobar koji radi u kafiću pored zgrade rekao je da je u večeri kada je navodno došlo do tragedije bila glasna muzika i da je navodno dopirala iz porodičnog stana. “Svi su se čudili što je muzika bila tako glasna, jer je bila nedjelja uveče, oko 22 sata”, ispričao je konobar” (cma-hronika.info, 2024). Tekst, nažalost, ne razvija pitanje javnog alarmiranja pozornosti i u nastavku, ne donosi odgovor na pitanje da li i zašto nisu susjedi prijavili buku. Izvori na koje se oslanjaju analizirani tekstovi često indirektno manipuliraju razlozima tragedije u smislu kojih bračne nesuglasice, ljubomora ili neka vrsta ovisnosti postaju opravdanje, razlog i uzrok počinjenog zločina. Jedan takav primjer, donosi naslov: „Detalji ubistva u Bosanskom Brodu: Savo (28) sačekao suprugu na putu, pa joj pucao u glavu” u kojem se navodi: „- Slađana je, zbog problema u braku, u posljednja dva-tri mjeseca živjela odvojeno od Save. Tim putem se ide ka kući njenih roditelja i sve ukazuje na to da ju je ubica čekao i zaustavio kada je naišla automobilom. Tragovi na licu mjesta ukazuju da je na nju pucano izvana, kroz vjetrobransko staklo na kojem je bila vidljiva rupa od metka - rekao je dobro upućeni izvor za "ATV" (avaz.ba, 2024). Podupiranje takvih narativa ima tendenciju učvršćivanja već postojećih društvenih i kulturoloških stavova koji su u suprotnosti sa činjenicom da bilo koje ubistvo ne može imati opravdanje.

U većini slučajeva analizirani tekstovi u koliziji su sa zakonskim i etičkim standardima novinarstva i medijske djelatnosti naročito kada je u pitanju prikazivanje scena i posljedica nasilja, žrtava nasilja, izvještavanje o sudskim procesima, otkrivanje identiteta žrtava, elemenata privatnosti žrtava i drugih pogođenih sudionika događajima i sl. Ovakvi izvještaji obiluju kako opisima tako i fotografijama mjesta na kojem se desio događaj, privatnim fotografijama žrtve ili počinioca nasilja ili fotografijama osoba pogođenih gubitkom u sudnicama ili na sahranama kao i detaljnim opisima čina nasilja i ubistva i izjavama očevidaca ili članova porodice i bliskih osoba sudionicima događaja. (5) *Osobe u stanju boli ili šoka ne smiju biti izložene pritisku na daju intervjue ili učestvuju u programskim sadržajima (Kodeks o programskim sadržajima RAK, 2023:10)*. Većina propisa, bez obzira na medijski format, koji se regulira u bosanskohercegovačkim normativnim i etičkim propisima koji se odnose na medijsku djelatnost nalaže poštivanje ravnoteže između potrebe informisanja javnosti i pokazivanja saosjećanja koje predstavlja rizik od senzacionalizma te može izazvati bol ili mogućnost neopravdanog narušavanja privatnosti i dostojanstva žrtve. Često su detalji počinjenog femicida u medijskim opisima suvišni segmenti narušavanja dostojanstva žrtve. „Gotovo da nije ostao centimetar tijela ubijene Nermine Krajine koji nije zadobio povrede u periodu od prve polovine maja do kraja juna 2024. godine...Optuženi su u navedenom periodu nanijeli veliki broj povreda. Nermina Krajina je bila povređivana, izglednijavana i seksualno zlostavljana tupim predmetom, najvjerovatnije oklagijom, navela je tužiteljica. Među povredama koje je žrtva pretrpjela su bili ugrizi, opekotine, lomovi i teške povrede u predjelu genitalija. Nermine su optuženi oduzeli svaki vid komunikacije s vanjskim svijetom i vezali kako bi joj onemogućili kretanje”

(radiosarajevo.ba, 2025). Osim što ovakav vid izvještavanja ozbiljno narušava dostojanstvo žrtve ono je često veoma bolno i neumjesno za bliže članove porodice. Analizirani tekstovi u većini slučajeva bave se i karakterizacijama žrtve i počinitelja. U tekstovima se, obično navodi starosna dob žrtve i/ili profesija ali žrtve femicida obično bivaju okarakterizirane i kao „nesretnice” ili „omiljene”, „nasmijane”, „susretljive”, „poštene” i sl. Medijske slike o ženama analiziranih sadržaja naglašavaju rodni identitet, potenciraju tradicijske i stereotipne narative tipičnih ženskih uloga majke, supruge, domaćice, promiču ideale prihvatljive ženske ljepote i fizičkog izgleda, svode ženski lik u domeni seksualne objektivizacije, pozicioniraju žene na ličnom i profesionalnom planu u odnosu na muškarce, naročito naglašavajući njihovu ovisnost, te promiču gerontoizam, diskriminaciju na osnovu starosne dobi (Praskač-Salčin, 2023). Počinitelji se u tom smislu deklariraju epitetima poput: „pomahnitali”, „vidno alkoholizirani”, „monstrum” i sl. U vijesti „*Mađar koji je ubio suprugu u Tuzli osuđen na 11 godina zatvora*” (faktor.ba, 2024), pored značajnijeg i alarmantnijeg konteksta vijesti o počinjenom femicidu, izdvojeno je nacionalno porijeklo počinitelja. U analiziranom fundusu vijesti navode se, čak i bizarni detalji iz počiniteljevog života, poput: „Prema informacijama Avaza, Dozlić je tražio da ga puste na slobodu i za to dao bizarne argumente. „Imam pet pasa i papagaja, moram se brinuti o njima. Životinje se nalaze kod veterinara. Spreman sam javljati se u policijsku stanicu”, izjavio je osumnjičeni Dozlić te dodao kako je spreman javljati se u policijsku stanicu” (cma-hronika.info, 2024).

Rezultati analize pokazuju da se u medijskom prostoru Bosne i Hercegovine diseminiraju informacije o nasilju nad ženama u formatima kratkih i udarnih vijesti obično praćenim ilustracijama ili video sadržajima bez serioznijih analitičkih i istraživačkih formi tematike. Sadržaji izvještaja su u većini kreirani senzacionalističkim, populističkim narativom sa akcentiranjem brutalnih, nesvakidašnjih ili privatnih elemenata, irelevantnih činjenica, informacija i pojedinosti, pretežno nepotkrijepljenih pouzdanim izvorima informacija. Analizirani tekstovi obično se baziraju na žrtve, počinitelje, čin i detalje zločina, motive, posljedice, detalje privatnog života, suđenje i sudske presude gotovo nikako na institucionalne akcije i reakcije, zakonske okvire, strukovne i javne reakcije. Vuksanović (2018) navodi izvore prema kojima je medijsko posredovanje nasilja samo reprezentiranje realnog, stvarnog, već postojećeg nasilja u društvu te da su današnji mediji preplavljeni takvim sadržajima do te mjere u kontekstu koje ih više i ne primjećujemo. Autorica navodi i da je „opsesivno tematizovanje” nasilja u medijima u većini slučajeva u funkciji zabave i profita, a u rijetkim slučajevima, u funkciji emancipacije (Praskač-Salčin, Brkić-Šmigoc, 2024).

DEKONSTRUKCIJA RODNIH POLITIKA I SISTEMA ZAŠTITE

Država je nosilac svih politika (vanjske politike, sigurnosne politike, ekonomske politike, socijalne, obrazovne, ekološke politike, itd.), u novije vrijeme, između ostalog, država je nosilac i rodni politika, koje su ključne u realizaciji svih pitanja odnosa roda i politike, odnosa jednakosti spolova između žena i muškaraca, nasilja nad ženama, pitanjima diskriminacije, socijalnim statusom žena, nasilja u porodici, rodno zasnovanim nasiljem, pitanjima diskriminacije LGBT populacije, itd. Primjena legislative, protesti, potreba za otvaranjem većeg broja sigurnih kuća, nedovoljan broj žena u politici, segregacija žena u procesima upravljanja u državnom sektoru i njegovim privrednim kapacitetima, itd., su samo neki od primjera stanja i položaja žene u cjelokupnom sistemu Bosne i Hercegovine. „Statistike kazuju da je veći postotak obrazovanih žena u odnosu na muškarce u Bosni i Hercegovini, ali da ekonomsko stanje u državi i rodne politike političkih struktura i organa vlasti ne pružaju ženama ravnopravne mogućnosti za zapošljavanje, stavljajući ih time u poziciju ekonomski zavisnih članova porodice, društva i pak države. Prema podacima koje je objavila Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine 2023. godine u publikaciji „Žene i muškarci u Bosni i Hercegovini” u pogledu stope zaposlenosti, evidentan je rodni jaz i u tom segmentu, gdje je 67,7% muškaraca zaposleno, dok je 32,3% zaposlenih žena. Dok u periodu od 2022. – 2023. godine u sferi obrazovanja mnogo je veći broj žena koje su stekle zvanja magistara nauka i specijalista 63% žene, i 37% muškarci. Visoko obrazovanje u 2022. godini je završilo 10 066 žena i 6531 muškarac” (Ćosić, 2024:418). Navedeni podatak potvrđuje tezu da je u Bosni i Hercegovini žena i u sferi ekonomije, tržišta rada diskriminirana, iako pokazatelji ukazuju da su žene prema podacima obrazovanije od muškaraca, što automatski implicira i činjenicu da je ekonomski ovisna o muškim članovima porodice.

Preovladavajući patrijarhalni diskurs doprinosi većoj rodnoj neravnopravnosti, diskriminaciji žene prvenstveno u privatnoj sferi, a zatim i institucionalnoj, javnoj sferi. Patrijarhalni diskurs rezultira pojavom rodno zasnovanog nasilja, sve većim brojem slučajeva nasilja u porodici, i u krajnjoj mjeri direktnog nasilja. Nasilje u porodici i manifestacija direktnog nasilja su naročito izražene u

postkonfliktnim društvima, u kojima određen broj (većinski) muške populacije društva boluje od posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP), zatim problem nezaposlenosti i siromaštvo, ovisnost i zloupotreba droga i alkohola, mentalna oboljenja, itd. Rodno zasnovano nasilje na našim prostorima predstavlja duboko ukorjenjeni problem koji je povezan s patrijarhalnim normama, tradicijama i socijalnim odnosima koji često podupiru neravnopravnost među polovima. "Sveopšta muška nadređenost i nizak položaj žena su bili pretpostavljeni a da se nije tačno utvrdilo šta se podrazumijeva pod dominacijom ili statusom. Ovi koncepti imaju mnoge dimenzije. Status može, između ostalog, značiti bilo različit tretman, bilo stvarnu moć nad resursima i odlučivanjem" (Luelen, 2001:111). Žene u BiH suočavaju se s visokim stepenom nasilja, koje uključuje fizičko, psihološko, ekonomsko i seksualno nasilje. Femicid je najtragičniji izraz ovog nasilja, a statistika ukazuje na to da je broj ubijenih žena zbog svog pola u BiH zabrinjavajuće visok. Femicid i rodno zasnovano nasilje predstavljaju ozbiljan problem u Bosni i Hercegovini, koji se uklapa u šire političke i društvene dinamike vezane za ljudska prava i nasilje. Nasilje prema ženama u BiH nije samo pitanje rodne nejednakosti već i narušavanja ljudskih prava. Femicide i druge vrste nasilja prema ženama krše osnovna ljudska prava, uključujući pravo na život, sigurnost i slobodu. Pored toga, institucionalne neadekvatnosti u odgovoru na nasilje, kao i slaba podrška žrtvama kroz zdravstvene, socijalne i pravne usluge, dodatno pogoršavaju situaciju. Ratna dešavanja iz 1990-ih ostavila su duboke traume na široj populaciji u Bosni i Hercegovini. Ta traumatična iskustva često utiču na način na koji se oblikuje rodna dinamika što nerijetko pothranjuje obrasce nasilnog ponašanja uopće a posebno prema ženama. Političke strukture koje nisu u stanju da se efikasno bore protiv nasilja, zajedno sa visokom stopom nezaposlenosti i ekonomskih teškoća, često žene čine još ranjivijim.

U političkom smislu, Bosna i Hercegovina ima problem s implementacijom zakona i pružanjem adekvatne zaštite žrtvama nasilja. Iako postoje zakoni koji se odnose na zaštitu žena, poput Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i Zakona o ravnopravnosti spolova, njihova primjena često nije dovoljna. Također, Krivični zakon FBiH još uvijek nije usklađen s Istanbulskom konvencijom dok je u Republici Srpskoj obustavljeno usvajanje Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama zbog reakcije konzervativnih organizacija koje su mišljenja da bi to ugrozilo tradicionalnu porodicu¹²⁷. Femicid i rodno zasnovano nasilje u Bosni i Hercegovini predstavljaju ozbiljne izazove za društvo što zahtijeva multidimenzionalni pristup u rješavanju. Preporuke koje bi donosioci odluka na svim nivoima u BiH trebali da akceptiraju odnose se na:

1. Jačanje zakonske zaštite - Povećanje efikasnosti zakona i izrada adekvatnih zakonskih rješenja, kao i obuka policije, sudija i drugih državnih službenika o rodnom nasilju s ciljem da se adekvatno reaguje na slučajeve femicida i rodno zasnovanog nasilja.
2. Podrška žrtvama - Povećanje pristupa sigurnim kućama, pravnim savjetima, psihološkoj podršci i ekonomskoj pomoći za žene žrtve nasilja. Na području Bosne i Hercegovine djeluje 8 sigurnih kuća i to: „Fondacija lokalne demokratije” Sarajevo, „Udruženje žene” Banja Luka, „Žene BiH” Mostar, „Viva žene” Tuzla, „Budućnost” Modriča, „Žene sa Une” Bihać, „Medica” Zenica i „Lara” Bjeljina. U Bosni i Hercegovini su u funkciji dvije SOS linije koje služe za prijavljivanje nasilja u porodici, 1264 za Republiku Srpsku i 1265 za Federaciju Bosne i Hercegovine. Prema evidencijama ove brojeve (linije) pozivaju isključivo samo žene. U periodu od januara 2021. – do jula 2023. godine primljeno je ukupno 17.049 poziva. Broj smještenih žrtava nasilja nad ženama i nasilja u porodici u sigurnim kućama u Bosni i Hercegovini u 2021. godini je bilo 610 žena (korisnici sigurnih kuća su žene sa djecom), te u 2022. godini 461 žena, u prvoj polovini 2023. godine taj broj korisnica iznosio je 307, što nam nažalost ukazuje na povećan broj zahtjeva za smještanje žena sa djecom u sigurne kuće i traženje institucionalne zaštite od počinioca nasilja u porodici.
3. Obrazovanje i svijest – Kampanje i obrazovni programi koji će podsticati promjene u društvenim normama i stavovima koji opravdavaju nasilje, kao i podsticanje rodne ravnopravnosti.
4. Podrška ženskim organizacijama – Pružanje većih resursa organizacijama koje se bave pitanjem rodne ravnopravnosti i zaštite žena.

Na tragu elaboriranih preporuka medijsko izvještavanje o rodno zasnovanom nasilju moglo bi biti na tragu promjene ustaljenih društvenih narativa visoke stope tolerantnosti na različite oblike nasilja.

¹²⁷ https://soc.ba/site/wp-content/uploads/2025/03/Narandzasti-izvjestaj-2025_No.8.pdf#page=85.08

Ipak, selektivno prikazivanje femicida kao alarmantnog društvenog problema isključuje bilo koji oblik analitičke forme sa specijalističkim i stručnim instancama kao izvorima informisanja koji bi pomogli adekvatnom razumijevanju i prevenciji problema nasilja nad ženama i oblikovanju javnog mišljenja. Prema analizama Mediacentra Sarajevo iz 2023. godine Preporuka za medijsko izvještavanje o femicidu izvučene iz istraživanja UN women o medijskom izvještavanju o rodno zasnovanom nasilju u BiH, smjernica Novinarke protiv nasilja iz Srbije naglašavaju:

- *Ne koristiti senzacionalističke naslove i uznemirujuće detalje o slučaju;*
- *Zaštititi identitet žrtve i porodice i ne iznositi detalje iz privatnog života i porodičnih odnosa;*
- *Ne objavlјivati snimke i fotografije, i izbjegavati opise scena;*
- *Izbjegavati upotrebu neprikladnih termina poput “svirepi zločin”, “krvavi pir” ili “krvavi pohod”;*
- *Ne nagađati i ne relativizirati motiv zločina;*
- *Provjeriti sve informacije i izjave i podatke uzimati od institucija, policije, tužilaštva;*
- *Fokus staviti na rad policije, pravosuđa i ostalih relevantnih institucija, te ispitivati njihov rad;*
- *Femicid tretirati kao konačni i najbrutalniji oblik nasilja nad ženama;*
- *Istražiti da li je nasilje bilo ranije prijavljivano i kako su reagovale institucije;*
- *Ako je ubistvo počinjeno vatrenim oružjem, izvijestiti o tome i provjeriti da li je počinitelj oružje posjedovao legalno, te staviti u kontekst o rasprostranjenost oružja i njegovim rizicima;*
- *Izveštavati o mehanizmima prijave, rješenjima i podršci porodicama i žrtvama;*
- *Istražiti odnos između mržnje prema ženama, nasilju prema ženama, vatrenom oružju, postojanju historije nasilnog ponašanja.*
- *Izveštavati odgovorno, u interesu javnosti, uz senzibilnost i sprečavanje širenja panike.*
- *U svakoj prilici, u izvještaju je potrebno spomenuti kontakte organizacija i institucija kojima preživjele mogu da se obrate.*
- *Za svaku od navedenih tema nužno je, pored stručnjaka i stručnjakinja iz određenih oblasti, uporedo postavljati pitanja i profesionalcima iz institucija, preispitivati njihov rad i pozivati ih na odgovornost u slučaju propusta.*
- *Prpratiti priču do kraja – izvještavati o toku suđenja i sankciji koja je počinitelju dosuđena (media.ba, 2023).*

Neophodno je razvijati svijest o vrijednosti i značaju ženske populacije u podizanju napretka države i društva u ekonomskom, političkom, sigurnosnom i svakom drugom domenu.

ZAKLJUČAK

Prethodna analiza pokazala je da uzrokovani medijski izvještaji o femicidu i nasilju nad ženama, objavlјeni na analiziranim online portalima, nemaju mogućnost formiranja adekvatnog javnog mišljenja i razumijevanja ovog društvenog problema te, samim tim, ne mogu biti potpora prevenciji problema nasilja nad ženama u Bosni i Hercegovini elaboriranim primjerima načina i stila izvještavanja.

Analiza podupire početno stajalište u kontekstu kojeg se većina analiziranih medijskih izvještaja kreira i diseminira na senzacionalistički i populistički način koji, kao takav, nije u funkciji edukacije i adekvatnog informiranja o ovom društvenom problemu. Kao takav, on nije na tragu proaktivnih politika suzbijanja nasilja nad ženama i snažnijeg i sveobuhvatnijeg angažmana državnih institucija i okoline u sprječavanju i kažnjavanju nasilja nad ženama i femicida, kao njegovog najtežeg oblika, te razvijanje adekvatnih sistema zaštite.

Ciljevi analize korespondiraju sa akcentiranjem snažnijeg i sveobuhvatnijeg angažmana državnih institucija i okoline u sprječavanju i kažnjavanju nasilja nad ženama i femicida kao njegovog najtežeg oblika i razvijanje adekvatnih sistema zaštite. Žene u Bosni i Hercegovini nesumnјivo dijele jednake probleme nejednakosti, patrijarhalnih okova, smanjenih mogućnosti napredovanja, otkaza zbog majčinstva, problem marginalizacije, seksizma, itd. Neophodno je razvijati svijest o vrijednosti i značaju ženske populacije u podizanju napretka države i društva u ekonomskom, političkom, sigurnosnom i svakom drugom domenu. U cilju prevencije nasilja neophodno je osvijestiti činjenicu

da nasilje nije privatna porodična stvar nego ozbiljan problem cjelokupne bosanskohercegovačke zajednice, koji je neophodno riješiti jednim multidisciplinarnim pristupom pri njegovom suzbijanju i prevenciji, a ne samo isključivo se baviti njegovim posljedicama. I na kraju, potrebno je ojačati mrežu institucionalne podrške ženama žrtvama porodičnog nasilja putem multidisciplinarnog pristupa u suzbijanju i prevenciji nasilja, prvenstveno radom državnih institucija odgovornim za usvajanje i izmjene zakona, zatim zajedničkim radom policije, tužilaštva, nevladinim organizacijama, ženskim organizacijama, naročito koordinacijom i radom centara za socijalni rad i zdravstvenih radnika/ica kao i vjerodostojnim, korektnim i etičnim medijskim izvještavanjem o rodno zasnovanom nasilju.

LITERATURA

- Ćosić, S. (2024). *Rodne dimenzije nasilja u savremenom društvu*, Macanović, N. *Ne nasilju kroz sistem društvenih vrijednosti i kulturu*, Banja Luka, Centar modernih znanja (CMZ), Zbornik radova ISSN 2566-3224, str. 413 – 420; DOI:10.7251/ZCMZ0124413C.
- Eškić-Pihljak, A., Knežević, G., Čorović, R. (2023). *Žene i muškarci u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, preuzeto sa https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2024/FAM_00_2023_TB_1_HR.pdf, pristupljeno 25. 04. 2025.
- Fukelj, S. (2023). Nedopustivo prenošenje izjava koje opravdavaju femicid. Mediacentar, Magazin, preuzeto sa <https://www.media.ba/bs/magazin-novinarstvo/nedopustivo-prenosenje-izjava-koje-opravdavaju-femicid>, pristupljeno 25. 04. 2025.
- Giddens, A. (2009). *Sociology*. (6th ed.). Revised and updated with Philip W. Sutton Polity Press.
- Godišnji izvještaj za 2022. godinu (2022), Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, preuzeto sa https://parlamentfbih.gov.ba/v2/userfiles/file/Materijali%20u%20proceduri_2023/Godišnji%20izvještaj%20VSTV-a%20BiH%20za%202022_%20godinu.pdf, pristupljeno 03. 04. 2025.
- Kodeks o programskim sadržajima (2023), Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine, preuzeto sa <https://rak.ba/hr/articles/8242>, pristupljeno 18. 04. 2025.
- Laughy, D. (2009). *Media studies, theories and approaches*, Kamera Books, Harpenden.
- Luelen, T. (2001). *Uvod u političku antropologiju*, Čačak: Gradac.
- McQuail, D. (2010). *Mass communication theory* (6th ed.), Sage, London.
- Prskač-Salčin, I. (2023). Medijski narativi o ženama u Bosni i Hercegovini. *Sarajevski žurnal za društvena pitanja*, 12(1-2), 167-189.
- Prskač-Salčin, I., Šmigoc, J. B. (2024). The Psychodynamics of Media Violence: Why do We Always Have so Little?!. *Društvene i humanističke studije*, 9(2 (26)), 365-402.
- Samavka, S. (2018). Analiza medijskog izvještavanja o slučajevima femicida. ur. Mamula, N., *Ženska soba – Centar za seksualna prava*, Zagreb, preuzeto sa <https://zenskasoba.hr/wp-content/uploads/2023/09/Analiza-medijskog-izvjestavanja-2019.pdf>, pristupljeno 20. 04. 2025.
- Seksualno uznemiravanje žena u Bosni i Hercegovini: Analiza na osnovu podataka iz OSCE – ovog istraživanja o nasilju nad ženama (2022), preuzeto sa https://www.osce.org/files/f/documents/1/9/531893_0.pdf, pristupljeno 20. 04. 2025.
- A. KA. (30. 06. 2024). Jezivi detalji užasa u Sarajevu: Žena danima mučena, udarana sa više različitih predmeta, aktivno učestvovala i majka ubice. [www.oslobodjenje.ba](https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/cma-hronika/jezivi-detalji-uzasa-u-sarajevu-zena-danima-mucena-udarana-sa-vise-razlicitih-predmeta-aktivno-ucestvovala-i-majka-ubice-965837/), Vijesti, <https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/cma-hronika/jezivi-detalji-uzasa-u-sarajevu-zena-danima-mucena-udarana-sa-vise-razlicitih-predmeta-aktivno-ucestvovala-i-majka-ubice-965837/>, pristupljeno 02. 04. 2025.
- (maj 2024). Horor u Tuzli: Ovo je Amela Čičkušić koja je ubijena zajedno sa dvoje djece. [www.fokus.ba](https://www.fokus.ba/vijesti/cma-hronika/uposlenici-ukc-tuzla-se-oprastaju-od-ubijene-amele-pamtit-cemo-te-po-zustrom-koraku/3179718/), Cma hronika, <https://www.fokus.ba/vijesti/cma-hronika/uposlenici-ukc-tuzla-se-oprastaju-od-ubijene-amele-pamtit-cemo-te-po-zustrom-koraku/3179718/>, pristupljeno 12. 04. 2025.
- (20. 08. 2024). Brutalno ubistvo žene u Sarajevu, uhapšen 27 – godišnjak. [www.federalna.ba](https://federalna.ba/uhapsen-27-godisnjak-zbog-ubistva-zene-u-sarajevu-kw6bc), <https://federalna.ba/uhapsen-27-godisnjak-zbog-ubistva-zene-u-sarajevu-kw6bc>, pristupljeno 12. 04. 2025.
- (20. 08. 2024). Uhapšen osumnjičeni za jezivo ubistvo žene u Sarajevu. [www.6yka.com](https://6yka.com/bih/uhapsen-osumnjiceni-za-jezivo-ubistvo-zene-u-sarajevu/), BiH, <https://6yka.com/bih/uhapsen-osumnjiceni-za-jezivo-ubistvo-zene-u-sarajevu/>, pristupljeno 24. 04. 2025.
- (21. 05. 2024). Stravično ubistvo žene i djece u Tuzli potreslo BiH. [www.n1info.ba](https://n1info.ba/vijesti/stravico-ubistvo-zene-i-djece-u-tuzli-potreslo-bih-psiho-terapeutkinja-za-n1-ne-moze-se-desiti-problem-odjednom/), Vijesti, <https://n1info.ba/vijesti/stravico-ubistvo-zene-i-djece-u-tuzli-potreslo-bih-psiho-terapeutkinja-za-n1-ne-moze-se-desiti-problem-odjednom/>, pristupljeno 24. 04. 2025.
- A. K. (24. 02. 2024). Tuzlanski slučaj: Ispovijest svjedokinje ubistva Amre Kahrmanović: Proganjao ju je, molila sam ga da je ne ubije. [www.klix.ba](https://www.klix.ba/vijesti/bih/ispovijest-svjedokinje-ubistva-amre-kahrmanovic-proganjao-ju-je-molila-sam-ga-da-je-ne-ubije-240224062), <https://www.klix.ba/vijesti/bih/ispovijest-svjedokinje-ubistva-amre-kahrmanovic-proganjao-ju-je-molila-sam-ga-da-je-ne-ubije-240224062>, pristupljeno 24. 04. 2025.
- (25. 05. 2024). Užas u Tuzli: U stanu muškarca koji je sinoć izvršio suicid pronađena beživotna tijela djece i žene. [www.cma-hronika.info](https://cma-hronika.info/uzas-u-tuzli-u-stanu-muskarca-koji-je-sinoc-izvrsio-suicid-pronadjena-bezivotna-tijela-djece-i-zene/614565), <https://cma-hronika.info/uzas-u-tuzli-u-stanu-muskarca-koji-je-sinoc-izvrsio-suicid-pronadjena-bezivotna-tijela-djece-i-zene/614565>, pristupljeno 14. 04. 2025.

- (05. 12. 2024). Oglasila se majka ubijene Ines Žmiro: Dijete mi je na rukama umiralo, nikom nije jasno šta je ona u Đenanu vidjela. [www.cma-hronika.info, https://cma-hronika.info/oglasila-se-majka-ubijene-ines-zmiro-dijete-mi-je-na-rukama-umiralo-nikom-nije-jasno-sto-je-ona-u-djenanu-vidjela/672332](https://cma-hronika.info/oglasila-se-majka-ubijene-ines-zmiro-dijete-mi-je-na-rukama-umiralo-nikom-nije-jasno-sto-je-ona-u-djenanu-vidjela/672332), pristupljeno 14. 04. 2025.
- (21. 05. 2024). Poznato šta je Mujaga Čičkušić napisao u oproštajnoj poruci. [www.cma-hronika.info, https://cma-hronika.info/poznato-sta-je-mujaga-cickusic-napisao-u-oprostajnoj-poruci/614984](https://cma-hronika.info/poznato-sta-je-mujaga-cickusic-napisao-u-oprostajnoj-poruci/614984), pristupljeno 14. 04. 2025.
- Ljiljana Radić (30. 06. 2024). Suprugu danima držao mrtvu u stanu pa pisao ljubavne statuse o njihovoj sreći. [www.nezavisne.com, https://www.nezavisne.com/novosti/hronika/Suprugu-danima-drzao-mrtvu-u-stanu-pa-pisao-ljubavne-statuse-o-njihovoj-sreci/842489](https://www.nezavisne.com/novosti/hronika/Suprugu-danima-drzao-mrtvu-u-stanu-pa-pisao-ljubavne-statuse-o-njihovoj-sreci/842489), pristupljeno 25. 04. 2025.
- (24. 08. 2024). Tri prijatelja ubila četiri žene u Sarajevu: „Dvojica automobilom, treći nožem”. [www.cma-hronika.info, https://cma-hronika.info/tri-prijatelja-ubila-cetiri-zene-u-sarajevu-dvojica-autom-treci-nozem/641642](https://cma-hronika.info/tri-prijatelja-ubila-cetiri-zene-u-sarajevu-dvojica-autom-treci-nozem/641642), pristupljeno 25. 04. 2025.
- Marija Augustinović (02. 07. 2024). Sve brutalnija ubistva žena u BiH: „Sutra svaka može biti žrtva”. [www.slobodnaevropa.org, https://www.slobodnaevropa.org/a/femicid-zakoni-bih-ubistva-zene/33018807.html](https://www.slobodnaevropa.org/a/femicid-zakoni-bih-ubistva-zene/33018807.html), pristupljeno 25. 04. 2025.
- (23. 05. 2024). Planirali prodati stan i porodično otići u Njemačku: „Mujaga prije šest mjeseci našao posao”. [www.cma-hronika.info, https://cma-hronika.info/planirali-prodati-stan-i-porodicio-otici-u-njemacku-mujaga-prije-sest-mjeseci-nasao-posao/615644](https://cma-hronika.info/planirali-prodati-stan-i-porodicio-otici-u-njemacku-mujaga-prije-sest-mjeseci-nasao-posao/615644), pristupljeno 10. 04. 2025.
- (22. 05. 2024). Šta kažu komšije iz zgrade u kojoj se dogodila tragedija: „Čuli smo samo muziku glasnu”. [www.cma-hronika.info, https://cma-hronika.info/sta-kazu-komsije-iz-zgrade-u-kojoj-se-dogodila-tragedija-culi-smo-samo-muziku-glasnu/615401](https://cma-hronika.info/sta-kazu-komsije-iz-zgrade-u-kojoj-se-dogodila-tragedija-culi-smo-samo-muziku-glasnu/615401), pristupljeno 07. 04. 2025.
- N. H. (30. 12. 2024). Detalji ubistva u Bosanacom Brodu: Savo (28) sačekao suprugu na putu, pa joj pucao u glavu. [www.avaz.ba, https://avaz.ba/vijesti/cma-hronika/947939/detalji-ubistva-u-bosanskom-brodu-savo-28-sacekao-suprugu-na-putu-pa-joj-pucalo-u-glavu](https://avaz.ba/vijesti/cma-hronika/947939/detalji-ubistva-u-bosanskom-brodu-savo-28-sacekao-suprugu-na-putu-pa-joj-pucalo-u-glavu), pristupljeno 19. 04. 2025.
- (13. 02. 2025). Počelo suđenje monstrumima: Iznijeti mučni detalji ubistva Nermine Krajine. Ubica vrijeđao pomagača. [www.radiosarajevo.org, Vijesti, Bosna i Hercegovina, https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/pocelo-sudenje-monstrumima-iznijeti-mucni-detalji-ubistva-nermine-krajine-ubica-vrijedao-pomagaca/578729](https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/pocelo-sudenje-monstrumima-iznijeti-mucni-detalji-ubistva-nermine-krajine-ubica-vrijedao-pomagaca/578729), pristupljeno 19. 04. 2025.
- (18. 11. 2024). Mađar koji je ubio suprugu u Tuzli osuđen na 11 godina zatvora. [www.faktor.ba, https://faktor.ba/bosna-i-hercegovina/cma-hronika/madar-koji-je-ubio-suprugu-u-tuzli-osuden-na-11-godina-zatvora/203460](https://faktor.ba/bosna-i-hercegovina/cma-hronika/madar-koji-je-ubio-suprugu-u-tuzli-osuden-na-11-godina-zatvora/203460), pristupljeno 21. 04. 2025.
- (05. 12. 2024). Određen jednomjesečni pritvor Đenanu Dožliću!. [www.cma-hronika.info, https://cma-hronika.info/odredjen-jednomjesečni-pritvor-djenanu-djozlicu/672461](https://cma-hronika.info/odredjen-jednomjesečni-pritvor-djenanu-djozlicu/672461), pristupljeno 25. 04. 2024.
- (01. 01. 2025). U Bosni i Hercegovini ubijeno 12 žena: Cma statistika 2024. godine o femicidima. [www.radiosarajevo.ba, Vijesti, Bosna i Hercegovina, https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/u-bosni-i-hercegovini-ubijeno-12-zena-cma-statistika-2024-godine-o-femicidima/573280](https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/u-bosni-i-hercegovini-ubijeno-12-zena-cma-statistika-2024-godine-o-femicidima/573280), pristupljeno 25. 04. 2025.

FEMICIDE AND POSSIBILITIES OF CREATING ADEQUATE GENDER POLICIES AND PROTECTION SYSTEMS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Abstract: Various scientific fields analyze issues and problems of gender studies, i.e. the origin of gender differences. Giddens (2009) argues that the origin of gender differences should be sought in the study of gender socialization – learning about gender through the family or media. The interdisciplinary nature of the analysis explores and elaborates precisely these original elements of media representations of gender differences and their influence on very important social subsystems of politics and security in order to analyze the possibilities of creating and implementing purposeful and functional gender policies and protection systems that will be on the path to creating safe communities for every individual. Starting from the elementary media functions of warning about various forms of threats to social interests, media representations, limited political and social instruments, are aimed as a supplement to social and state instances. Such media functions and roles have the possibility of promoting new or strengthening existing constructions of gender differences, attitudes or ideas. Respecting such media possibilities of emphasizing socially engaged topics and shaping new and existing social attitudes and public opinion, which can support state and political instances and strategies in creating non-violent social environments, the research is aimed at analyzing the methods and forms of media reporting on cases of femicide in Bosnia and Herzegovina. The analysis starts from the hypothesis that the “obsessive thematization” of violence in the media is in most cases for the purpose of entertainment and profit, and in rare cases, for the purpose of emancipation (Praskač-Salčin, Brkić-Šmigoc, 2024). The selective presentation of femicide as an alarming social problem excludes any form of analytical frame with specialist and expert instances as sources of information that would help in the adequate understanding and prevention of the problem of violence against women and the shaping of public opinion. Media reporting on violence against women and femicide can influence the recreation of dominant social attitudes and prejudices, the engagement of state institutions, and ultimately, the creation of an adequate attitude towards this problem and the analysis of institutional and security policies aimed at combating all forms of gender-based violence.

Keywords: femicide, violence, media, politics, security.